

MUZEUL PREFECTUREI JUDEȚULUI CONSTANȚA

Din inițiativa Prefecturii²⁶ și prin silințele sale formându-se un muzeu al județului în palatul administrativ, dăm aci descripțiunea obiectelor adunate pînă acum. Acésta operă nu este de cât la începutul ei. Muzeul se vor îmbogăți treptat cu nouile descoperiri ce s'ar mai face. Cercetările²⁷ ce neconținut aũ loc, e de sperat, că vor da mulțămítóre rezultate.

Parte din obiectele muzeului se păstréză în cabinetul prefectului, parte sunt aședate pe doué rânduri, formându un aleiũ în grădina conacului între corpul edificiului administrativ și pórtă grădinei din spre mare.

Obiectele din Cabinetul Prefectului:

1. O remarcabile sculptură în bas-relief pe piatră lungă de 35 cent, lată de 25 cent. Represintă pe deul Bacus în atitudine triumfală. În mîna stîngă ține tirsul, în drépta o amforă din care pare a vërsa vin în gura unui tigru. Bacus nu este singur. Un păstor cu toiag încovoiat și un bėtrân cu un coșiu de struguri pe cap (nu póte fi de cât Silen) îl însoțescũ. Cortegiul iese de sub boltă de viță încărcată cu ciorchinĩ. Nicĩ o inscripțiune.

Acésta frumósă sculptură este îndestul de bine conservată. A fost găsită în satul Ester, din ocolul Constanța, departe 35 kilometri de orașul de reședință al județului.

2. Altă frumósă bucată a fostũ descoperită în grajdul ce s'a destinat pentru caii cãlărilor de rînd la administrațiunea ocolului Constanța. Servea de podină. Scoțându-se, fața din spre pămėnt se vėdũ că este sculptată frumos în bas-relief. Represintă un om cu capul gol, avėndũ barbă, îmbrăcat cu o manta aruncată peste umeri. Picioarele ı sunt góle. Măna dréptă este rădicată la gură, iar cu stînga ține un sul. Lîngă piciorul stîng e o mască a tragediei. De ambele părți, la marginea pietrii, sunt doué colóne de ordin corintian. Colónele se ridică la în înălțimea umerilorũ persónei.

Ne aflăm, főră îndoială înaintea unui autor antic de tragedii în atitudine gánditóre: Un Eschil, Sofocle, Euripid sėũ chiar vre-un scriitore al timpului sculpturii, decă acésta era un portret. Formele sunt elegante, proporțiunea perfectă, întregul frumos. Timpul a lesat urme peste acésta prețióasă operă, dar totul este încă bine conservat.

3. O bucată în piatră albă de 80 cent. lungimea și 43 lățimea. La măriginĩ doué colóne de ordin corintian, sprijinind o arcadă. În mijloc stă sculptată în bas-relief o femeie îmbrăcată, cu o torță în mîna stîngă, iar în drépta un obiect ce nu se póte bine distinge. Rochia statuei atárnă; măinele'i sunt góle. Capul care e sfărămat stă rădemat pe o semilună. Credem că femeia represintă o divinitate păgână óre-care, póte pe Lucina, póte pe Diana ca deitã a nopții.

4. O placă de marmură albă, lungă de 57 cent. lată de 30, grósă de 42 cent. În partea de sus sė află sculptată în bas-relief un bust represintând figura unui legionar roman. Sub acest bust este săpată următórea inscripțiune cu litere din cele mai frumóse:

MARIVS. CELSVS
MILES. CHR. VII.
GALL. VIXIT ANNOS
XXXX MILITAVIT
ANNOS. XXIII
TITVLVM
POSSERVNT. LIBERTI
VIVO MARIVS MEROV
RIVS ET MARIA CAIE
ET MARIVS TARA

Bucata este bine conservată.

5. Un cap de statuă, în marmură. Rest al unei statue de doă, a Venerii probabil. Nasul și o parte a obrazului sunt stricate. Statua a trebuit să fiă sfărîmată de mâini barbare. Partea remasă atestă cu evidență acésta. Măriméa capului este naturală. Lucrul este distrus. Restul statuei s'a găsit în săpături făcute la Constanța.

6. Alt cap de femeică, în marmură albă curată măi mare de cât natural. Jumătate este acoperit de o măramă care descinde pe umeri. Părul gătit de formă de perucă (gâtul ornat cu două șiruri ca de mărgéle. Represintă o matronă. Nasul și bărbia sînt stricate. Statua a trebuit să fiă sfărîmată și diformată tot de mâini barbare.

7. Un colțu de frontispiciu, în marmură. Forma bucății neregulată. Cea măi mare lungime de 35 cent. Sînt sculptați în bas-relief, Esculap, Igea și un copil. Esculap are brațul drept și o parte a peptului pînă la mijlocul corpului góle. Măna dréptă stă redemată pe un trunchiú impregiurul căruia stă încolăcit un șiarpe. Măna stângă ține o manta ce de la umer atárnă pînă la picióre. Igea, deita sănătății, cu capul gol, îmbrăcată pînă la glesne, ține în mână stângă un vas din care un șiarpe bea. Copilul trebuie să represinte un suferind óre-care. Bucata acésta a fost găsită în mare. A făcut, fórá îndoială, parte dintr'un frontispiciu, făcut în bucăți de mâini ignorante și barbare. Dar urmele mâinilor dușmane artelor antice se vėdú în Constanța, óri de câte óri se descoperă marmure vechi sculptate.

8. Un capistel de colónă, ordin corintian, în marmură, fórté bine conservat. A servit póte la vre-o colónă de templu. Într'o parte se vede săpată o cruce de formă genoveză, dar săpătura pare relativ măi recentă. Genovesii cât aú ocupat orașul acesta, aú întrebuițat la edificiele lor pietrele și marmurile antice din localitate. Vor fi întrebuițat și acest capistel.

9. Bucata în marmură lungă de un metru 13 cent. lată de 40, grósă de 12 cent. a fost găsită pe malul mării, lângă apă. A fost scósă de valurile furtunelor din iérna acésta în dreptul cuartierului tartar. Fața sa principală pe jumătate, este ocupată de un bas-relief represintând un resbelnic călare fórté bine făcut. La capul calului un arbore impregiurul căruia se află încolăcit un șierpe. Pe umeri resbelnicului atárnă o haină. Sub bas-relief stă o inscripțiune în limbă grécă vechiă începēnd cu obicinuitul: ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ. Inscripțiunea nu se póte bine citi din cauza micilor melci de mare carí încrustându-se peste tótă suprafața aú vătămat'o. Se póte sci însé că măi multe persóne (ce sunt subscrise și aú nume grece) pline de recunoscință pentru binefacérite alteia, 'i aú consacrat acest monument.

10. Patru bucăți în marmură purtând inscripțiuni în limba grécă antică și latină. Făceau parte din petre de morminturi.

11. Un mic cap de leú în piétră de colóre închisă.

Obiectele din Grădina Conacului ²⁸

1. O bucată mare de piétră, tăiată regulat, avēnd lungime 1 metru și 16 cent. lățime 0,67. grosime 0,58. Pe fața principală pórtă o inscripțiune în limba grécă antică începēnd:

ΑΓΑΘΗ-ΤΥΧΗ

Η-ΒΟΥΛΗ-ΚΑΙ-Ο-ΔΗΜΟΣ

ΤΗΣ-ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΜΕΩΣ

Inscripțiunea este un decret al senatului și poporulú municipiului Tomi dat pentru a se onora o femeică: Sossia Africana care, cu ocasiunea sacrificielor publice făcute mamei Deilor, s'a distins între toți prin darurile sale bogate. Acésta importantă piatră a fost găsită în săpăturile făcute la marginea orașului Constanța de către compania drumului de fer Cernavodă-Constanța pentru aflarea de material de construcțiune.

Primul document atestând că pe promontoriul ocupat astădi de orașul Constanța a fost vechia Tomi, locul esilului lui Ovidiú, este acesta. Am numit acésta piatră actul de stare civile al Constanței. Dacă n'ar fi fost de cât acésta singură probă, tot era suficientă pentru a fixa locul unde se înălța Tomi acum 1900 de aní. Dar cercetările ulterióre aú avut de rezultat a înmulți probele pēnă a le face covírșitóre. Când se vor face cunoscute îndestul celor ce s'aú ocupat cu materia acésta, nicí o divergință de opiniuni nu ar măi avea rațiune de a esiste. În timpul lui Ovidiú, aci se termina dominațiunea și impériul roman. Orașul era apărat la nord prin ziduri și prin valuri de piétră și pământ carí plecând de la marginea orașului străbăteau mijlocul Dobrogii pe lângă Megidie și se opriau la Dunăre lângă satul român de astădi Cochirleni, la o depártare de căți-va kilometri de Cernavoda.

2. O bucată de marmură, de formă regulată, în lungime de 1 metru 95 cent., lățime 0,25. Pe fața principală, la capul de sus, este sculptat un bas-relief represintând, credem, un ospet funebru. Patru persóne stăú pe scaune dinaintea unei mese; un copil printre dēnsele se află în picióre. Sculptura este stērsă în parte prin opera timpului. Sub dēnsa o lungă inscripțiune funerară în limba grécă vechiă, începēnd:

ΦΙΑΤΑΤΑ-ΤΕΚΝΑ

S'a găsit în port. A trebuit să fiă scosă din ruinele descoperite prin săpături.

3. Altă bucată mare, în piatră, găsită lângă valul numit al lui Trajan, cu inscripțiunea latină următoare:

CERDO. PRO. SE
ET. FILI BV
SVIS. ARAM
POSVIT. ET
VOTVM. SOLVIT
V. S. M.

Lungime 1 metru, 48 cent, lățime 0,70 cent. grosime 0,57.

4. O statuă de marmură, mai mare puțin de cât natural, represintând o femeie culcată resemată cu mâna stângă pe o urnă, piciorul drept stă peste cel stâng. Ambele picioare goale, prinse însă de sandale. Capul statuei lipsește, pare a fi fost retezat. A fost descoperită pe malul mării, în via D-lui Caridia, cu ocaziunea unei săpături. Lungimea de 1 metru, 90 cent.

5. Un fragment de piatră cu un început de inscripțiune funebră, lung de 0,90, lat de 0,73, gros de 0,29.

6. O bucată de piatră lungă de 0,79, lată de 0,24, grosă de 0,8. Represintă un bust de femeie foarte grosier sculptat.

7. Monument funebru în 6 laturi, de piatră, în lungime 1,39, lățime 0,30, grosime 0,73, cu o inscripțiune începând:

ΟΥΑΛΕΠΙΟΣ
ΑΡΧΕΛΑΟΥ
ΣΥΜΒΙΟΥ-ΙΔΙΑΣ

8. Un fragment de monument funebru lung 0,66, lat 0,85, gros 0,27, de piatră. Partea superioară represintă jumătatea unui bust, de la gât la pept, al unui legionar roman. Inscripțiunea ce se citește este următoarea:

D.M.

P. VALERIVS. PACA
TVS.MIL.IN. LEG. V. MAC
B. COS.DVPLICARIVS

9. Monument funebru, în piatră, lung 1,45, lat 0,42, gros 0,41. Are două inscripțiuni în limbele latină și greacă, pe fețe opuse, una traducând esact pe cealaltă. Iată inscripțiunea latină:

C. ANTONIVS
FRONTO-VET
LEG.XIII.GEM
EX. B. COS.LVC
ET. SEPVLCRVM
VIVS. SIBI. ET. SVIS
EXORNAVIT
SALVE

10. O bucată de piatră în marmură, regulat tăiată, lungă, 0,63, lată 0,27, grosă 0,20. Are sculptată: bas-relief o corónă ca de flori, căpătâiele atîrnă și termină prin două inime. Câte-va litere grece încongiură coróna, dar nu s'au descifra de către noi.

11. O mare bucată de marmură, avînd lungime 1 metru și 48 centimetri, lățime 0,45, grosime 0,46. În față, la mijloc, este sculptat, în bas-relief, un cap de femeie ce pare a fi Medusa. Sub cap, o scobitură pe unde trebuia să fiă introdus vre un tub prin care curgea apă, căci bucată a servit, fără îndoială, unei fântăni. La colțurile feței principale sunt încrustate ornamente în formă de flori, iar pe laturile din dreapta și din stînga sunt în destul de bine sculptate: un leu resemîndu-și piciorul pe un cap de boi de o parte, un cerb de alta. Bucata acesta a fost găsită pe un loc viran din orașii.

12. O statuă, în marmură, de imperator roman, mai mare de cât natural. Capul și picioarele lipsesc. Ceia ce s'a găsit este compus din două bucăți aprópe egale. Peptarul (lorica) este ornat cu un cap de medusă, la mijloc, statua, ast fel cum se află, s'a descoperit la Canarachioi, sat în apropiere de Constanța, pe malurile lacului Sútghiol.

13. Un fragment de piatră ordinară, nalt 0,46, lung 0,57, gros 0,46, lucrat în bas-relief represintând un cap de femeie și flori pe la colțuri.

14. Bucată în marmură naltă 0,83, lată 0,33, grosă 0,30, cu inscripțiune funerară greacă stersă.

15. Altă bucată, în piatră, aprópe de aceeași mărime cu o inscripțiune în limba greacă tot funerară. Găsite ambele în satele vecine Constanței.

16. Un sarcofag în piatră de lungime 2,06, înălțime 0,70 lățime 0,80, cu formă forte regulată. Grosimea pereților 0,13. În față are următoarea inscripțiune:

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ-ΣΥΜΒΙΩ
ΤΕΙΜΙΩΤΑΤΗ
ΚΑΣΤΡΗΣΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

ΦΡΟΝΤΩΝΟΣ ΠΡΗΜΟΠΕΙ
ΛΑΡΙΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ
ΖΗΣΑΣΗ ΕΤΗ ΚΕ

Pe latura din spre stânga stă săpat:

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ
ΖΩΝ ΕΑΥΤΩΤΕ ΚΑΙ
ΤΗ ΣΥΜΒΙΩ ΕΑΥΤΟΥ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΗΣΑ
ΣΗ ΕΤΗ ΚΕ

Corpul sarcofagului se află lângă puțurile de la atelierile companiei unde servă la adăpătorea cailor. A trebuit să fie scos cu ocaziunea săpăturilor căiei ferate.

17. Un monument, în marmură, de lungime 1,32, lățime 0,56, grosime 0,52, lucrat cu îngrijire.

Pórtă, în frumoase litere, inscripțiunea:

ΑΓΑΘΗ-ΤΥΧΗ
Η ΒΟΥΛΚ ΚΑΙ Ο
ΔΗΜΟΣ-ΤΗΣ-ΜΗ
ΤΡΟΠΟΛΕΙΩΣ ΤΟ
ΜΕΩΣ.....

Și această bucată vorbește de Tomi. Încă un decret al autorității municipale vechiului orașiu săpat în marmură.

18. Alt monument tot în marmură, lung 1,12 lat, 0,53, gros 0,51, cu inscripțiunea greacă următoare:

ΑΓΑΘΗ-ΤΥΧΗ
Η ΒΟΥΛΗ-ΚΑΙ Ο ΔΗ
ΜΟΣ. Τ. ΚΟΜΙΝΙΟΝ
ΚΛΑΥΔΙΑΝΟΝ
ΕΡΜΑΦΙΛΟΝΤΟΝ
ΣΟΦΙΚΓΗΝ ΚΑΙ
ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΝ
ΑΙΕΤΗΣ ΧΑΠΙΝ
ΤΟΝ ΠΟΝΤΑΧΗΝ
ΤΗΣ ΕΠΤΑΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΕΑ ΚΑΙ ΙΕΠΕΑ
ΤΩΝ ΕΛΥΤΟΚΠΑΤΟΡΩΝ

19. O bucată de piétră, monument funebru, cu inscripțiune latină, începând:

COCCEIAE MATRI

20. Două fragmente de monumete funerare cu începuturi de inscripțiune în limba greacă.

21. Două colóne de piétră scóse din mare (pe malul portului genoves), având în bas-relief, una un om gol cu lance în mâna stângă, cu drépta rezemată de șold, la spate pe un cal, ceia-l-altă o figură ce nu se póte distinge rósa fiind de valurile mării.

22. Un fragment în piatră cu un bas-relief prea frumos lucrat, dar e stricat de mâna ómenilor și de timp. Represintă două femei pênă la jumétatea corpului și un Hercule fórá cap cu măciuca în mâna stângă.

23. Un fragment de piétră frumósă. Partea de sus are săpate în bas-relief florí și ciorchiní ce par a fi de strugurí. Partea de jos începe o inscripțiune în limba greacă.

24. Uă bucată de marmură frumos lucrată, în lungime de un metru, lățime 0,43, grosime 0,37. Are o inscripțiune în limba greacă de câte-va rândurí dintre carí unele sunt șterse tot de mâna care săpase literele. Inscripțiunea conține un decret municipal.

25. Piétră pătratá regulat tăiatá, fórá vre-o inscripțiune. Are lungime un metru, lățime 0,85, grosime 0,27. În mijloc stá sculpatá, în bas-relief, o flóre de crín.

26. Un monument funebru, în piétră, cu inscripțiune în limba latină:

D.M.
APOLLONI
VS DADAEMA
MAE DADAE
MATRI SVAE
SACERDOTI
TOMITANO

Prima inscripțiune ce am găsit vorbind în limba latină de Tomi: "Sacerdoti Tomitano".

27. Două marí bucăți de piétră, regulat tăiate, fiá care în lungime 1,57, înălțime 0,38, grosime 0,42. De și găsite una la un sat afará din orașiu, alta în Constanța, chiar, aú făcut parte negreșit din același fronton, căci ambele aú trebuit să serve la frontonul vre-unuí ed icíu public, séu vre-unei porți ale cetáții Tomi.

Inscripțiunea de pe una se continuă esact pe ceî-l-altă. Monumentul, edificiul său pórta căroră aceste bucăți le servea s'aũ lucrat în timpul imperatului Traian dupe cum atestă inscripțiunea:

IMP. CAESARI-DIVI-NERVAE F. NERVAE
TRAIANO-OPTIVIO-AVG...

Ceia ce se află mai însemnat acĩ este mențiune în litere întregi despre:

RESPUBLICA TOMIT

Ceia ce nu mai lasă cea mai mică îndoială asupra faptului că vechia Tomi ocupa același loc ca și actuala Constanța.

("Farul Constanței", I, nr. 2, 17 mai 1880: 3-4;
nr. 3, 24 mai 1880: 4; nr. 4, 31 mai 1880: 3-4)²⁹